

АР-дын Башкарузынын ла Эл Курултайынын төзөлгөнүнүн 25 жылдыктарына

Күндүлү жерлештер!

Алтай Республикада өткөн жылда бистин түүкидеги юбилейлү керектерске: алтай калыктын 1756

жылда Россияга киргенин 260 жылдыгына ла Алтай Республиканын Россия Федерациянын толо тап-эриктү тергееси болуп, 1991 жылдын жаан изү айынын 3-чи күнүндө төзөлгөнүнүн 25-чи жылдыгына учурлаган көдүринилү керектер өткүрилген.

Бүгүнкү күннин акча-манат жаанынан күч айалгазында бис кажы ла керекти төмдектел байрамдаар аргабыс жок. Ле бис бойытын жаңы түүкибисте болгон керекти аяру жок артырып болбозыс: 25 жыл кайра Горно-Алтайский Советский Социалистический Республиканын Устиги Совединин 1-кы сессиязы 1992 жылдын кочкор айынын 5-чи күнүндө ижин баштаган. Бу сессияда бистин республиканын жаанынын органдары төзөлгөн. Республиканын жаанынын органдары Россиянын Конституциязынын республикаларга берген бастыра тап-эриктерине, чыдуларына тайанып, иштеп баштаган.

1992 жылдын кочкор айынын 5-8 күндеринде өткөн сессияда республиканы Туулу Алтай Республика (Республика Горный Алтай) деп адаары жарыдылган (1992 жылдын күүк айынын 5-чи күнүндө—Алтай Республика). Онойдо ок ондо парламенттин башкартузы талдалган, республиканын башкарузы ла онын председатели талдалган, башкарар сурактарды аайлаштырар бир канча төзөмөл керектер көрүлгөн.

Республиканын жаанынын бастыра органдарынын ижин жасактарла толо быжулаары 1992 жылдын бу түүкилик керектеринен ок башталган.

Кочкор айдын 28-чи күнүндө Алтай Республиканын 1992-1993 жылдарда Устиги Совединин депутаттарынын, Алтай Республиканын баштапкы Башкарузынын алдындагы турчыларынын ла бүгүнкү Эл Курултайдын депутаттарынын ла Башкарунын турчыларынын туштажузын өткүрерис. Ол албатынын эки үйе депутаттарынын ишкечи туштажузы болор. Бис өткөн 25 жылдардын турулталарын көрөрис, бүгүнкү парламенттин де, Башкарунын да ижи жаанынан ончо аяруларды угарыс, шүүтелеристи айдыжарыс, онызы бисти талдаган калыкка тузалу, келер ижиске керектү болоры жарт.

Республиканын ончо эл-жонын юбилейле уткып, слердин талдаган депутаттар бүдүмжигерге турар деп быжу бүдүп турганымды айдадым.

В. ТЮЛЕНТИН,
Алтай Республиканын
Эл Курултайынын Председатели

Жирме беш жыл кайра...

Бүгүн аңылу күн. Жирме беш жыл кайра Алтай Республиканын Эл Курултайынын Жаан залында Горно-Алтайский ССР-дын (Туулу Алтай Республиканын) баштапкы созывынын (1992-1993 жж.) Устиги Совединин депутаттары бойынын баштапкы сессиязына жуулгандар. Албатынын депутаттарынын талдаштары дезе 1991 жылдын жаан айынын 22-чи күнүндө өткөн лө олардо 63 депутат талдалган.

Баштапкы ла төзөмөл сессия төрт күнге—1992 жылдын кочкор айынын 5-8 күндеринде—улалган. Ол түүкилик учурлу сессия болгон. Ондо жаңыс ла албатынын текши үнберилше талдаган депутаттарынын чыдулары жарыдылган эмес, је иит республиканын жаанынын жасакчы ла бүдүречи органдары тудулган. Сессияда Туулу Алтай Республиканын Устиги Совединин Председателине Валерий Иванович Чаптынов, Председательдин ордунчызына Даниил Иванович Табаев тудулган. Бу ок күндө депутаттар эрчимдү иштеп, Устиги Советтин Төргөзин туткандар. Онойдо ок Устиги Советтин жаантайын иштеер алты комиссиязы тудулган. Туулу Алтай Республиканын бүдүречи органы—Башкарузы—төзөлип, Башкарунын Председателине Владимир Иванович Петров тудулган.

Бу күндөргө кайра бурылып, өткөн жолды шүүп, ого чын баа берип, ол өйдө иштиң төс ууламжы-жаңыгуларын ла келер өйгө ууламжыларды чокымдаар арга бар. Ол учурлу керектерди эске алынып, бис ол өйдүн албаты депутаттарынын жалтанбазын ла турумкайын баалайдыс. Олор республиканы төзөбөр жаан каруулу иштиң бажында турган, ончозын баштапкы катап бүдүргөн, иштеген ле келер өйгө жол ачкан улус болуп жат.

Албатынын талдаган депутаттары бу ок сессияда 55 жөн, ол тоодо бир канча жасактар жараткан: «Туулу Алтай Республиканын Устиги Соведи

керегинде», «Туулу Алтай Республиканын Башкарузы керегинде», «Туулу Алтай Республиканын государственный ла муниципал предприятиелерин приватизация эдеринин программазы керегинде».

Көрүлгөн сурактардын тоозында республиканын бюджетди ле 1992 жылдын баштапкы кварталынын бюджет системазын төзөбөрүн белге-прогносторы керегинде сурак болгон. Өткөн жылдын республикан бюджетин бүдүргени керегинде отчет жарыдылган. Көдүрилген курч сурактардын тоозында баалардын либерализацияла колбой, республиканын коомой жеткилделген эл-жонын жөнүрүмдиг жаанынан корулаар үзеири иштеп; республикада государственный мензиниште ар-жөбөжөн федерал, республикан (РГА) ла муниципал мензинишке бөлири; республикада энергетиканы өскүреринин келер өй; республикадагы ассоциациялардын, крестьян ээлемердин, кичү предприятиелердин, кооперативтердин ле өскө дө биригүлөрдүн ижин ле оларды төзөбөрүн аайлаштырары керегинде сурактар болгон.

Бу түүкилик күндөргө Устиги ле Арбитраж жаргылар, Конституциялык комиссия төзөлгөн. Туулу Алтай Республиканын Устиги Совединин структуразы, штады ла олардын ижине керектү акча-манаттын кемии жөптөлгөн. Онойдо ок Статистиканын башкартузынын жааны, Россиянын Пенсионный фондынын бөлүгүнүн башкараачызы, РФ-тын Төс банкынын

республикада төс башкартузынын жааны, Туулу Алтай Республиканын ичбойнда керектеринин башкартузынын жааны тудулган. Акча-манат аайынча башкартуун председатели, Туулу Алтай Республиканын ар-жөбөжөн башкарары аайынча комитеттин председатели, Тергеелер ортодогы экономический тыш колбуларды ла эколого-экономикалык зонаны өскүрери аайынча комитеттин председатели жөптөлгөн.

«Туулу Алтай» телерадиокомпания бу сессиянын өйин бойынын чыккан өйи деп база чотойт. Ол өйгө жетире республикада бойынын телекорүлтези жок болгон. Жаңы иштеп баштаган журналисттерге, албаты депутаттарына ок чылап, ишти куру жерден баштаарга келишкен.

Сессияда республиканын агаш байлыгын башкарарын жаанртар деген сурак база көдүрилген. Албатынын депутаттары жолдордын белтиринде, бажында турган бу бөйдө жаанын бүдүречи органын төзөбөрүнүн курч сурактарына аяру эткен ле администрациялардын жаандарын тударынын ээжиин жараткан.

Республиканы төзөбөр жолдын бажында парламентте иштееринин ченемели жок, жасактарла төзөгө жок болгон. Же депутаттардын ичкери көрүмүнүн шылтузында олар өйдүн тургускан некетелерин ончо бүдүрүп чыккандар.

(Архивтин материалдарынан)

